

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
iz v Mariboru z pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
„ pol leta . 1 fl. 50 k.
„ 1/4 „ — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
„ pol leta . 1 fl. 30 k.
„ 1/4 „ — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

GOSPODAR.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 35.

V Mariboru 12. decembra 1867.

Tečaj I.

Vabilo.

Novo leto se bliža, „Slovenski Gospodar“ vabi na naročbo. Še ni dolgo, kar je nek tujec po Slovenskem potoval in svoje opazke napisal. Pisal je, da se kmeti „Novičarji“ od daleč poznajo, imajo snažno vredjene hrame, lepa polja, debelo in močno živino, ljudje tudi so veselega cvetočega lica, s kratka vidi se povsodi napredek, med tem ko je pri sosedih poleg, ki časnikov ne berejo, vse narobe, streha luknasta, živina zapuščena, revščina in nadloga gleda v hram in iz hrama: neomika in protinaravno tujstvo jih tlači.

Tako nekako je pisal on pošten tujec popotnik o naših slovenskih krajih. Resen je, da kder dva poleg en druga delata, učenejši z večim vspehom in večo koristjo dela; naravina moč, katero je človeški um človeku v pomoč pokličal izmisliv si stroje (mašine) in opaziv ločbino (kemično) delovanje zemljnih tvarin, pomaga učenejšemu; zadnje mu pove, kako mora zemljo mešati, gnojiti in semena meniti, stroji pa mu delajo brez plače. Naj marljivejša roka tega napredka časovega ne doseže, kamoli še prekosi. Zato „Novičarji“ in oni ki časnike berejo, več glešajo, oni denar, ki ga za časnik dajo, jim povrne ne le obresti ampak še glavnico mnogoterno, in vse to z naukom.

Ali nisi bral, ljubi brat, da je izvrsten vinorejec, častiti sodelavec „Slovenskega Gospodarja“ na rali zemljišča pridelal 12 reci dvanajst štrtinjakov vina in tega ne z bajami in čarami ampak z umnim obdelovanjem. Uči se tudi ti, in beri marljivo časnike, stopi v vrsto „Novičarjev“ in „Slov. Gospodarjev“. Sedajni čas je drag, potrebe so se pomnožile, davki so narastli, zato se imamo tudi naučiti iz zemljišč več iztlačiti.

Pa še ena reč nas opominja, da se več učimo v djanskem življenju, to je društveno življenje. Tlaka in robota je minola in vsi smo svobodni in imamo ustavne pravice. Kake pravice pa so te? V kratkem da si dačo in vojake po svojih zastopnikih sami naložimo. Kako pa, da si dače in vojakov ne znižamo? me zvedavno prašate. Zato ker se ustavnega življenja premalo vdeležujemo. Neznamo uradnikom dela iz rok vzeti, da bi jih menje bilo, neznamo pripomoči, da bi prišla taka vlada, ktera bi znala z manjšimi troški vladati. Tega se moramo učiti; kakor povsod, tako tudi pri nas, si mora ljudstvo samo pripraviti svobodo seveda po postavnih poti, da je bo vredno. Svobodna ustava se začne v srenji in dokler se postav in svojih pravic sami ne naučimo, hodimo zastoj v uradnijo prašat, kaj je ustavnemu državljanu dovoljeno kaj ne. Uradnik je vladina stranka, in mi smo ljudstvo, to je vladana stranka, ki je s prvo včasih različnih misli. Svoboden in ustaven državljan je le, kdor ve, da je svoboden in pozna svojih pravic in dolžnosti, ki jih tirja in izvršuje. Ustavna, prava ustavna vlada pa je najcenejša, učimo se tedaj tudi dostojanstva ustavnega beroči časnike in pripravljajmo se za politične zборе.

Pomisliti pa še tudi moramo, da je vsa svoboda brez narodnosti le sužnost. Naša narodnost še je v plenicah, dasi je v obče upanje do polne narodnosti naše v boljšem stanu, ker ideja sedajnega časa žene narode k omiki, k spoznanju sorodnosti s sorodnimi rodi, k spoznanju narodnih pravic. Vendar brez naroda v celem se nič ne dovrši niti dopolni, dokler se narod od prvega do zadnjega ne vzbudi in vzdrami. Imamo, postavimo, v uradnih poročilih skoro same uradnike, ki slovenski znajo, a da kmetu ponudijo slovenska pisma, tega ni pričakati, kmet jih mora tirjati znati in to more, če mu znanje dotičnih postav da potreben pogum. Zato so časniki, ki take postave jasni in pa sporočijo, kde se proti ravna. Enako v šolah.

Na dalje, kakor srake lečejo in se gonijo adrese po svetu in pridejo tudi v naše roke, naj podpišemo. S takimi adresami se voditelji političnih strank oborožijo in rečejo: Glejte no, toliko in toliko podpisov govori za me. Ali veste, da mačke v vreči ne kupite, dane podpišete proti samim sebi? Časniki, naši časniki nas v tem tudi podučujejo.

Zato pravimo, gospodarska korist, ustavno dostojanstvo in naroden napredek opominja naročati si časnikov in sicer naših a ne tujih nam sovražnih. Knjige in časnike so merilo omike, naprej hiteči narod slovenski noče zaostati, on hoče pred svetom pokazati, da je zrel postal tujstvo raz sebe stresti, on hoče svoje tuge in želje očitno v časnikih svojih razglašati, da imajo narodni poslanci, ob enem jasno krmilo, da se ne majajo in se ne bodo upali majati se.

V tem namenu in v tem duhu hoče „Slovenski Gospodar“ po svoji moči sodelovati oziraje se na državno korist mile nam Avstrije, na zanimivosti slovanske in slovenske, posebno pa štirskih Slovencev. Vse rodoljube in rodoljubna društva in srenje pa prosimo, da nam pridejo z obilno naročnino in s svojim sodelovanjem krepko v pomoč.

Cena je zgoraj postavljena.

Vredništvo.

A. Kremplj.

(Poskus životopisne črtice.)

(Dalje.)

Da je Kr. mnogo spisal in več rokopisov zapustil, soditi se da iz tega: o priliki, kedar je gospodska pregledovala jegovo zapuščino, rekel je bilštanjske grajščine oskrbnik: toliko rokopisov in spisov nisem našel nikoli pri nijenem gospodu. Največ spisov je odnesel g. Ajlec, bivši ondi kaplan v kratkem po Kr. smrti; sedaj ni duha ne sluha o njih. Pri mali nedelji je župnikoval Kr. do 21. grudna 1844. l., ravno na Tomaževo mu je osodna sojenica prerezala nit pozemljskih dni, toliko delavnemu in marljivemu narodnjaku, še v

lepi moški dobi, v 54. letu; želebi bi mu bilo mnogaja leta. Pravi se, da že bolehav poslal je v Ljutomer posla razve drugih potrebnih reči tudi po tobak, pa pošel je zabil prnesti nosno hrano, kar ga je že bolnega nekoliko razkačilo, ter srd pospešil bolezen in smrtno uro. O Kr. pokopu se je čulo toliko vresečanje in cviljenje med ljudstvom, da so pobegnoli morali duhovniki s pokojišča, narod se ni dal od grōba svojega premilega pastirja, modrega učitelja in ljubljenca odpraviti. Na gomili čepi kamenček, kateri so mu postavili trije hvaležni kmeti: Stranjšak, Hraševce, Kreft, kateri so razumeli vredno ga čislati in dostojno ljubiti. Ne bi li teh častnih možakov bilo, naj brže ne bi imel na svoji odeji drugega znamenja, nego pirav križ lesenjak, dokler v bližini zaljšajo

grobove dveh župnikov in dveh dijakov dični spomeniki. Clovek ne bi morgotal, ako bi se Kr. odtod v siromaštvu bil odselil, pa ni tako, zapustil je vinograd naslednikom in štrinjak vina naslednikom ali samo nasledniku. Na mnoga leta, če ne na večno, bi bili zanemarili nehvaležni jegovi prijatelji, znanci in častilci jegov spomin, ako se ne bi bila sprožila blaga misel iz dolžne hvaležnosti jegovemu duhu in spisom, veliko besedo osnovati, da se v nji ponovi vredno spoštovanje in čiščenje delavnemu in iskrenemu Slovencu. Ta pomisel je rodila drugo, namreč, da se iz radovoljnih daril in prineskov postavi dično znamenje na prah in kosti blagega trupla, naj kaže ponosno poznim vnukom, da smo umeli ceniti narodnega pisatelja. Namen odborov in tudi mnogih darovnikov je bil krasen oznanilnik jegovega delovanja in skrbi za razkritje davnih slovenskih zgodeb, dajati na pokojnikov grob, zato smo po mnogem posvetovanju odločili „zgodovino“ v podobi za tolmačnico Kr. slave; toda od neke strani je hitro nastal krik in vik; to je poganski spomenik, ne dohaja se za krščansko pokojišče itd., in isto se je marljivo trobilo med narodom. Sram bodi tolike mračnjake v devetnajstem stoletju. Kaj pa se na primer dohaja za graško ali beško pokojišče? V rokah imamo posnetek samih alegoričnih spomenikov z beškega grobja, pa nikdor v tem ne vidi kake nespodobnosti, ne isti stožernik Rauscher, stvarnik konkordata, marveč umetnost in slavni spomin na vredna dela. Kaj in kaka pa neki je vpodobljena „zgodovina“ (Klio), da se toliko črti? Ta vam je, predragi Slovenci! prekrasna devica modrica, ktera skrbno in točno zapisuje slavna, poštena, junaška dela, da je hvali in priporočuje na posnem, ter čisla jihove vršnike; graja pa tudi nesprosljivo in brez obzira vsako črno in hudobno delo, bodi si od kogarkoli, bodi si od venčane glave ali od visoke kape, ki v javnosti žive; ne prizanaša in ne sme prizanašati nikomur, zato se imenuje luč resnici, priča časom, oživljanje pameti, učiteljica življenju, oznanjevalka davnosti, iz teh vzrokov ravno ima mnogo sovražnikov med črnovestniki in mračnjaki. Je li zgodovina v podobi toliko gnjusnega in odurnega vida, toliko mrzka pošast ali strašilo, da bi služila v pohujšanje? Nikakor, ona je krasna devica, ovenčana z lovor-vencem, ogrnena v dopetno obleko, v desnici drže pisalo, v levici pa zavitek papira, kamor marljivo črta zgodbe. Kdo razumen bi se mogel na tem spodtikati? Nepristrana sodnica pa je nam krščanom ravno tako potrebna, kakor je bila omikanim Grkom in Rimljanom. Ker pa je Kr. pridno iskal in zapisaval davne zgodbe naših prednikov, zato mu naj lepše pristoji spomenik zgodovina. Da se pak ognemo vseh nepotrebnih neprilik in nespametnih ter budalastih ovir, postavimo zunaj posvečenega torišča na Crkevnjaku, kjer je Kr. pisal in potnikom Rusom *) deklamoval pesem „Crkevnjak“, spomenik, kateri bode vekovom glasil slavo pokojnikovo, pa tudi jarno tolmačil, da ni našel milosti na Krempljnovih ostankih oznanjevati slave crkvenega in zgodovinskega pisca in narodnjaka.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

● gozdih.

(Konec.)

Ne rekaj: „Saj se haska ne dočakam!“ Tudi jaz ne. Pa vendar sem dva jerbasa želoda in en jerbas kostanjev zasaditi zaukazal. Kar sem ga leta 1865 jeseni zasaditi dal, je nekteri hrastič v boljši zemlji že nad dva čevlja visok. — Sram bi me bilo od temena do pete, ko bi se reklo: Ta kraj, ta gozd je moj; in tako zanemarjen zapuščen! Tudi meni se je reklo: „Vas bo že zdržalo.“ Tako zapravljeniki govori in neumneži ravna, kar pa jaz nočem biti; raje nič imeti, kakor pa zanemarjeno. Res je jako žalostno le enega, da ne rečem toliko malopridnežev v bližinah najti, koji so le v sramoto in škodo vsakemu poštenjaku, ki brez ozira kot neumna živina naj lepša drevesa: hrastova, jesenova, kostanjeva, smrečina, mecesnjeva, brezina itd. pohrustajo, v sredini posekajo, pokradejo, ali jih vence, veje

*) Kuharica Marinka je pripovedala, da sta slavna Rusova rabila svoj moskovski govor, hote ji kaj dopovedati, in prosta ženkica ju je umela, in nasprotno.

oklestijo, da potem kumarno rastejo ali še celo posahnejo! — In kdo je temu kriv? Deloma nekteri učeniki, koje take hudobe in pregrehe malo brigajo bodisi vedoma, kar je še hujše spričevalo uboštva za nje, ali pa nevedoma, kar pa jih hmanjost potrduje spet v lastno sramoto. — Deloma pa tudi stariši nič vredni, ki si pred ženo na ramena naložijo, kot so se naučili: „Odkod da kruh pride“; — in tako le revščino pomnožujejo. — Iz dveh jih je po troje, šestero, desetero — in vsak hoče oblečen — še lepo oblečen in sit biti. — Ni ga soli, drv, denarja, kruha, oblačila itd. med tem ko je tega vsega v obilnosti bilo pred poroko: po krčmah, plesih crkvanju, sejmihi itd. se sučejo. Samo v glavi nič prave soli, in v srcu nobene poštenosti ni: Kdor nič ne zna, nič ne velja. Zato še enkrat trdim: „Uči se, od kod kruh pride“; Zakaj le uni bo kruha imel, ki se kaj nauči in v krščanskih čednostih vadi, kakor: delavnosti, pravičnosti, varčnosti, odkritosrčnosti, poštenosti, zmernosti, skrbnosti, pohlevnosti, nedolžnosti, vbogljivosti itd. itd. le taki bo sam kruha imel, in ga zamogel še drugim deliti. Nikoli pa ga nebo imel: pijanec, nemarnjak, postapač, razujzdanec, tat, krivičnež, lažnik, prevzetnež, zapravljenik, tepež itd. itd. in ako ga ima, ga roparsko vživa: Dober kristjan je dober izgledni gospodar; slabi še imena ni vreden. — Sadite toraj vsi skrbno želod, kostanje, hoje, smreke, jesene itd. in varujte se sami ptujega blaga, ob enem pa vsem svojim prepovedujte naj manjše poškodovanje ljudske, ptuje reči; tako sebi čast in vsej bližini veselje narejate, blagostan pa pospešujete. Vi pa kočarji in vincarji, ki nimate drv, ne kradite za božjo voljo, izvolite si kako drevo, ali seženj drv, in s težaškim delom odslužujte, kakor pošteni vašega stanu tako delajo, da si črne vesti ne narejate in hudičem vmaknete, kajti tat je vrag, ki ne gleda na škodo narejeno, marveč na svoj plen, rop, česar nas Bog varuj!

Toliko vam svetuje vaš iskreni prijatelj

Jančar.

Gozdnarstvo.

(Kako dolgo trpi les, ako se poseka o različnem času? — Iz četireh smrek, ktere so bile celo jednako stare in so izrastle oni isti zemlji, in ktere so bile na videz celo jednako zdrave, se so iztesala četri jednaka brvna in so se celo jednako obtežila. Pri tem se je pokazalo, da je brvno iz onega drevesa, ktero je bilo posekano mesca januarja za 12 procentov menje, ono mesca februarja posekano za 20 pretv. menje in ono mesca marca posekano za 38 pretv. menje nosilo, kakor ono, ktero je bilo posekano mesca decembra.

Dve celo jednaki smreki ste se zakopale v volhko zemljo in ona, ktera je bila posekana mesca februarja je po 8 letih že celo strohnela, ona pa, ktera je posekana bila mesca decembra še je po šestnajsetih letih bila celo trda. Pri dveh kolesih so se celo jednaka bukova platišča napravila in jednako rabila in ona, ktera so bila napravljena iz drevesa, ktero se je posekalo mesca februarja, so se porabila po dveh letih, ona pa, ktera so bile napravljena iz drevesa, ktero se je posekalo mesca decembra so trpela šest let. Kar se tiče luknjičavnosti (porozitete) lesa mesca decembra posekanega voda celo ni mogla premočiti, mesca januarja posekanega, je že premočila, in mesca februarja posekanega še lože in tako naprej. — Tudi drva za kurjavo so naj bolj izdatna ona, ktera se posekajo mesca decembra. Kaj iz vsega tega sledi, ni treba dalje govoriti.

Boj soper zakon, šole in konkordat.

Na cedilo djal.

Branko - Čuš.

Pri sv. Lenartu v slov. goricah je zbrano okrajno zastopništvo, ima se napraviti prošnja do visoke zbornice poslancev na Dunaju: naj „korajžno“ odpravi konkordat, kristjanske šole in crkvene zakonske postave. Neka modra (!) glava *) odpre usta in govori: „Včeraj so tam gori pri sv. Barbari spüvano crkev žegnavali — kakor Vam je znano; —

*) Bil je nekdejni bogoslovec Wabushegg, vulgo Babosek, ki je tako lehkomišljeno in babje govoril soper crkev, ktera ga je zastopnik pisatelj.

no tam so bili tudi naš škof. No pa našega Bezirksvorstehera nihče ni povabil. — No, da pa zvemo, kaj se tam godi, so mene tavlin poslali gledat. No glejte, ko bi konkordata ne bilo, bi se kaj takega ne smelo zgoditi; — kajti poprej je bila dolžnost farmaštom tudi gosposko k takim rečem povabiti. — Da so šole za nič, vsakdo zna, — tega je cerkva kriva; preveč se katekizma uči. Tudi so mešniki preveč sami svoji; vera je znotrajna reč, ktera nikomur nič am ne gre, — in dobro bo, če za naprej mešniki ne bodo zamogli več ljudi z žandarmi k spovednici goniti.“ — Te besede so toliko prepričale, da je razun 3 zmed 22 nasočih zastopnikov vse po koncu stalo, ko se je za prošnjo glasovalo. Ne hote se tukaj človek spominja prošenj in razgovorov, ktere so druga mesta in trgi in zakotki po svetu poslali. Dvojčki so si, podobni kakor brat bratu. Povsodi enaka naglica in lehkomišljenost. Naj bolj žalostno pa je, da hudobija le z nevednostjo baranta. Skoro nihče ne ve, kaj je konkordat in ga vendar pomaga odpravljati malo jih zna, kaj pomeni ločenje šol od cerkve, redko se pomislijo nasledki nove zakonske postave!*)

I.

Vidi se, da je konkordatoborec še nekoliko sram, — o novem zakonu naj menje govori. Morebiti se tudi bojijo prostega ljudstva, posebno ženskega spola. Zakaj, ko bi ženske drobno zvedele, kar zbrani dohtarji na Dunaju sklepa, bi brž ko ne z burklami in veslicami šle čez svoje dede, ki so za ta novi zakon prosili. Gotovo je to nasprotnikov naj slabša stran, zato jo tudi tukaj naj prvlje na rešetko denemo.

1. Kaj pravi naša vera o zakonu? To ima vsakdo znati, namreč: zakonska zaveza je med kristjani zakrament. Le smrt jo razveže. O vseh rečeh, ktere zakrament in nerazvezljivost zakona zadevajo, ne sodi niti Dr. Mühlfeld, niti Rajhsrat, ampak namestnik božji. Zakaj Kristus ni prašal ne Pilata ne Heroda, ko je oblast vse zakramente deliti in vse vernike vladati apostolom in njihovim naslednikom izročil. Zastran zakonskega stanu je pa gospod očitno in razločno rekel: „Kar je združil Bog, tega naj človek ne loči.“ Tudi sv. Pavel se ne malo ni brigal za rimskega Nerona, kedar je Korinčanom pisal: „Tem pa, ki so oženjeni, ne zapovedujem jaz, ampak Gospod: žena se naj od moža ne loči; ako je ločena, naj ostane samica ali se pa s svojim možem naj pogodi; in tudi mož naj ne odpusti svoje žene.“ Takošne so postave katoliške cerkve. Komur niso všeč, pa naj pobere šila in kopita in hajd med drugoverce! Vsaka družba, še „guthajlarji“ imajo svoje postave. Kdor jih ne spolnje, kdor se noče podvreči, mu dado slovo.

2. Kaj pa nasprotniki rečejo? So vsem drugače, čemur se ni čuditi. Ogromno je namreč število slabovercev, kteri neumerjočnost človeške duše ali tajijo ali ne porajtajo. Zato jim pa tudi ni mar za edino pot, ktero je Kristus do srečne večnosti pokazal; — in dosledno so takim ljudem tudi mešniki odveč — še celo škodljivi, ker jih vsaka črna suknja nehoče spominja, da še Gospod Bog deset zapovedi svojih ni preklical! Vendar, ker takošni ljudje v sebi čutijo nagon svojo žlahno krv ploditi, so primorani, vsaj pri ženitvanju pred duhovna priti. Temu se mora v okom priti. In glejte! v Dunajskem rajhsratu se je našel pomočnik zaželeni: Dr. Mühlfeld! Ta je osnoval novo zakonsko postavo, po kateri se zakon so vsemu odmakne cerkveni oblasti. Postava je precej obširna; naj važniše točke semkaj postavim: 1. zakon druga ni, kakor posvetna pogodba ali kontrakt — in se ima za naprej pred posvetno gosposko oklicavati in sklepati. 2. Vera ni zadržek zakona. Kristjan se lahko ženi ali mož z Judom in Turkom ali če hoče s ciganom. 3. Mešniki, menihi in nune smejo v zakon stopiti. 4. Zakon se zamore razvezati — in razvezani se sopet ženiti in možiti, kakor jim ljubo in drago.

Branko-Čuš temu druga ne pristavi nego: „kdor bere, naj umi,“ — ali kakor so, „Novice“ pisale: „hopsasa, hajsasa, zdaj bo v Avstriji prav „fletno“. Črna tabla na srenjskem hrastu ali zamazanih dverih bo imela oklice; oče župan pa bo poročeval; krpil bo s tinto in s špago poročenim roke zvezal. Če se potem novo zaročeni sprejo in se začno pisano gledati in krvavo raztepati, bo nova postava k malu

*) Bog me tu velja: „Das Jahrhundert gebildet ist, der Esel Stroh und Disteln frisst.“ — ali naški: Brcko: „Dobro jutro fejter! veste kaj novega? Frcko: „ha“? Brcko: „Da ste tak verfluchtig tumasti“, pa še teja kar ne znate!

pomagala. Kar je župan zavezal, zamore tudi razvezati. Potem se zamore sopet drugo ženitvanje napraviti. O blagi Mühlfeld, to je pač preveč veselja; — če bo le tudi denarja za toliko ženitvanj!

Kaj ne Slovenci, to je gotovo zmed novimi rečmi naj boljše? Huda je, da še pristojnega imena nimamo za novega gosta. Vrla „Danica“ mu je navrgla ime: „zaplotni zakon“, Nemci pa ga s celo nemsko besedo zovejo: Civil-Ehe.

Nekaj za presmislik narodnjaku (?) R.

Iz slovenskega Štajerja piše neki narodnjak R. v „Reform-o“ 5. decembra o politiško crkvenem duhu pri nas, ter hoče, ker po njegovi misli slov. časopisi resnice povedati se ne upajo, resnice o svetu odkriti. Radovedni smo v roke vzeli ta dopis, ker od začetka toliko obeta; pa očitno rečemo, da resnice nismo zvedeli, dosti pa zmedenih stvari. Prvič je dopisniku jako žal, da se duhovščina za konkordat poganja, češ, da prosto ljudstvo tej stvari ne bode k zmagi pomaglo, kakor je dopisnik R. tudi prepričan, da je slava duhovščine že zdavno v očeh ljudstva otemnela! — Da je to precej debela laž, vsakdo ve, ki slovensko ljudstvo pozna. Kedar hoče vlada o kakej stvari ljudi podučiti, se obrne do duhovščine; kedar so volitve, in narodnjaki žele, da bi se ljudstvo ne opeharilo, se obrnejo do duhovščine; kedar si pošteni ljudje ne vedo pomagati in svetovati o kakej stvari, poprašajo domače gospode; kedar koli se hoče kaj važnejega izpeljati, se naprosi duhovščina za pomoč. — To je vendar očitno dokaz, da ima ljudstvo naj več zaupanja do svoje duhovščine, in veliko izgledov nam bo težko zamogel dopisnik R. povedati, da bi se bilo ljudstvo vkanilo v svojem zaupanju do svojih duhovščin. — Slave duhovščina le pri onih več nima, ki so ali po spačeni oliki, ali pa svoji nečimurnosti vero izgubili; in da je takih tudi med Slovenci, kdo bi se čudil, vsaj raste — po nauku Gospodovem — povsod v kraljestvu božjem na zemlji lulika med pšenico.

Na dalje govori dopisnik R. o posvetnem razumništvu (inteligenciji) med Slovenci, in pravi, da ono ni posebno prijazno ne konkordatu, ne duhovski samovlasti (hegemoniji). Da se pa slovenski olikanci vendar ne oglasijo, temu je po misli dopisnika R. vzrok to, ker se oni boje, da bi slovenska duhovščina narodno stvar zapustila; ker se kranjski narodni veljaki za konkordat potezajo; ker so državni poslanci slovenski nesložni in neodločni.

Toraj — sklepa dopisnik R. — je začasno molčanje slovenskih olikancev zgolj politika po priliki. — Prav hvaležni smo dopisniku za odkritosrčnost jegovo, čeravno je ž njo jako slabo se prikupil svojim privržencem, v kterih imenu govori. Spodtika jim namreč grdo sebičnost, češ, da le zato še zdaj nočejo očitno rogoviliti soper cerkev in duhovščino, ker še duhovnikov potrebujejo za svoje narodne namene, ker se veljakom na Kranjskem nočejo zameriti. Ko bi vsega tega ne bilo, posebno ko bi dopisnik R. se svojimi olikanimi sorojaki videl, da slov. poslanci v Beču čvrsto stoji za narodno stvar, pa bode Slovenija zdaj in zdaj vse okove otresla in vnovič prerोजना in vsa čvrsta vstala: bi že zdaj slovenski olikanci z nemškimi liberalci vred očitno stali med protivniki konkordata. — Duhovniki vam to nemožato sebičnost toliko rajše odpustijo, ker mislijo, da jih je le malo slov. olikancev, kteri iz tega sebičnega vzroka hinavsko prijateljstvo do njih kažejo. Naj bo pa dopisnik R. uverjen, da duhovništvo ne bode z enako mero slovenskim olikancem merilo, ako ti očitno začno cerkvene pravice napadati, če še se do zdaj ne upajo; duhovništvo namreč ni zato narodno, ker si hoče s tem časti in simpatije dobiti pri slovenskih olikancih, ampak zato se poteguje za narodno stvar, ker to tirja jega poklic in katoliški duh naše svete vere. Prava olika našega ljudstva, kakor vsakega na svetu, naj bolj pripomaga tudi cerkvi, da zamore prav vspešno delati za večni blagor svojih vernikov; zatoraj mora kat. duhovnik tirjati in pospeševati tudi narodne pravice, narodni razvoj, ker mu je to prav dobro sredstvo, da laglje duhove vzbuja in za večne resnice in dobrote vnema. Pаметni duhovniki bodo tedaj tudi zanaprej, kakor v pretekli dobi, ko se olikancem slovenskim na Štajarskem narodna zarja še danila ni, prijatelji slov. naroda, slov. književnosti vedno ostali, naj si ravno olikanci očitno prestopijo v tabor crkvenih sovražnikov. — Slednjič za dnes samo kratko dopisnika R. vprašamo, kaj misli govoreč o duhovski samovlasti? Ko bi zares duhovništvo toliko oblasti, toliko moči imelo, bi pač ne bilo

sedaj sovražnikov cerkve, kot listja in trave; bi po novinah in zborih se ne zasramovala tako grdo sv. cerkev in je služabniki. Le puhle glave zamorejo prikimavati, ako se den denešnji še govori o samovlasti duhovnikov; to je — prazno strašilo in ena tistih besed, ki jim pravimo: Schlagwörter — prazne kvante ali mahanje po mesecu.

(Konec prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Maribora 24. novembra in 8. decembra ste bili v mariborski čitavnici spet prav lepi besedi. Pri prvi je govoril g. p. M. o jeziku, in razlagal na tančno koliko je na korist človeku jezik, po katerem se podigne čez živali tega sveta, nadalje kaj je in bi moral biti jezik narodu itd.

Pri drugi t. j. 8. t. m. je govoril g. p. V. o starih Slovanih sploh in posebno o Slovencih in prav izvrstno razvijal vse njihove navade, šege, vero, poljedelstvo, obrtnijo, trgovino, bojevanje itd. Zatim so se pevale lepe domače pesmi tako izvrstno, da so vse nasočile navdušile. Sploh ste bile obe besedi prav sijajni in obiskani od mnogih članov in drugih rodoljubov.

— V nedeljo 22. t. m. se bo pri besedi igrala veseloi-gra „Dvoboj“ in potem bo tombola; upamo, da bo tudi ta beseda dobro obiskana in prav izvrstna.

Iz Breškega predmestja 5. grudnia 1867. — i — Naš okrajni zastop je imel 2. grudnia svojo prvo sejo, ker je po raznih spletkarijah dolgo trebalo najti načelnika. Ta in c. kr. okrajni predstojnik sta izbrance nagovorila v nemškem jeziku, pa že pri nekaterih sledečih rečeh se je pokazala živa potreba, da se slovenski govori, kar se je tudi zgodilo, ker sta kmet Gregor Pleterski in dr. Razlag svoje predloge slovenski priporočevala, kar je obema prav gladko teklo in pokazalo, da vsi okrajni zastopniki domači jezik dobro razumijo.

Občnokoristne predloge je prinesel dr. Razlag, namreč naj se osnuje okrajna hranilnica (šparkasa) in posojilnica za obrtnika in kmete, potem naj se dovolijo tri ustanove (štipendije) za kmetijske učence Breškega okraja v Mariborski šoli za vinorejo in sadjorejo; potem naj se šolska učnina razdeli na štibro in z njo pobira, ter zadnjič naj se po okrajnem načelniku naprosijo županje Celjskega mesta in Laz blizu Ljubljane, da vsako prihajajočo povodenj reke Savinje in Save semkaj po telegrafu naznanijo, kar se do 24. ur poprej zve, da se lahko kmetovavci in plavičarji (flosarji) škode ovarjejo, katero jim je tudi letošnja jesen velika povodenj tukaj napravila na poljskih pridelkih in na lesu.

Prihodnost bode pokazala, če imajo okrajni zastopniki za take koristne zadeve zmožnost in dobro voljo.

Slednjič predloži c. kr. okrajni zdravnik g. dr. Delkot adresu poslati proti konkordatu. G. Jože Drenek se zastonj trudi dokazati, da ta reč ne spada v opravilstvo okrajnega zastopa, kateri ni politična družba; dr. Razlag pa spodbija nujnost tega predloga, pridržaje si dalj še vzroke proti njemu, če se nujnost sprejme. Rekel je namreč, naj se ta važna reč izroči okrajnemu odboru v pretres, ker prenapetim terjavam sledi po zgodovini orožna sila, ne pa zaželjena svoboda. Pri glasovanju je vendar obveljala nujnost predloga Delkotovega in adresa se je podpisala brez daljšega pretresovanja in glasovanja po načelniku in perovodji. Nekateri sovražni časniki so to reč po svoji navadi površno in lažljivo pretresovali, ker nekateri ljudje mislijo, da je vse eno, če se resnobne reči pretresujejo v krčmi ali v zboru možatih zastopnikov. Vendar resnica v oči pika in bode tudi zaspance zdramila.

Novičar.

Državni zbor.

V 58. seji drž. zbora se je naj prej odločilo, da se naj izvoli komisija od 24. udov, ktera naj napravi predlog zastran prevdarka stroškov (Budget). Zatim je ustavni odbor sporočil one postave, ktere je gosp. zbornica premenila, besedovalo se vendar ni o njih, ker še odbor svojega dela ni dovršil.

V 59. seji drž. zbora, se je začelo besedovanje o premenjeni državni glavni postavi. Vse se je odobrilo, kakor je gosposka zbornica premenila brez besedovanja, samo pri

glavni postavi o občnih pravicah državljanov se pri 10 članka besedovanje vname.

Stražuvitz (poštnar) je govoril za popravek gosposke zbornice, da se namreč ne le pri postavni vezbi in hišnih preiskovah, listi smejo vzeti, ampak tudi kedar nastane vojska ali notrajni nemiri (poslanska zbornica pa je rekla; samo v času vojske). Govornik zagotavlja, da vlada tudi zvon tega skrovnost listov nevaruje, ker se pri vsakem poštnem ravnateljstvu nahaja, tako imenovana „črna soba“ v kateri se listi, kateri se le hočejo, odpirajo. Tudi Beust je za predlog gosp. zbornice govoril; predlog se je vendar celo odvrnil.

Od polske meje se piše: Vojaškim poveljnikom v Mohilovem, Smolensku, Kalugi in Tveru je od vojaškega ministertva iz Petrograda došlo povelje, da se morajo pripraviti za odhod, da bodo trume celo pripravljene, da se lahko taki podajo na pot, kedar dojde res povelje k odhodu. Lovci, v Smolensku so pred kratkim tudi dobili puške, ktere se od zadi nabijajo in se vadijo vsak dan, če ravno je zlo mrzlo. V Minsku delajo viši vojaški nadzorniki zlo velike priprave, iz katerih se lahko sklepa na veliko armado. Iz Moskve gre neprestano v Minsk mnogo različnih vojaških stvari, ktere se od tod spet razvažajo v Vilno in Bialystok. Ruski časniki trdijo, da bode iz početka prihodnega pomladja veliko razvijanje armade v Polski, Litavi in Volhiniji. Generalleitnant Todtleben pregledava zdaj vse velike garnizone v Polski, izvedava marljivo po kolodvorih, kaki pomočki so pripravljene za to, da se ko naj več vojakov hitro lahko odpelje, in pregledava celo v magazinih pripravljene voze. Na železnici od Petrograda skoz Vilno v Moskvo je tudi že mnogo novoprenarejenih vozov pripravljenih, na katerih se v kratkem lahko odpelje mnogo vojakov.

— V Belgradu je novo imenovan minister zunajnih zadev Ristič spet odstopil in mesto njega je imenovan Milan Petronjevič. „Vidov dan“ piše; da se zastran te premenbe srbska politika celo ni premenila temoč ostane tudi zanaprej celo narodna.

— Od novega leta počenši bo vrli slovenski časnik „Primorec“ četirikrat na mesec izhajal; cena mu bode 3 gld. 20 kr.

— Časnik „Svetovid“ piše: Vездеj se med Turško in Srbsko nahaja samo oborožen mir. Če Turška pravičnim zahtevanjem Srbske ne bo zadostila, se bode iztreskala strahovita burja po Turški, pri kateri bodo gotovo Srbi naj več opraviti imeli.

— „Nacionale“ piše: Zveza med Madjarsko in Hrvaško, če se bo siloma napravila, ne bo nobeni stranki zatostovala in ne bo dolgo trajala.

Tržna cena

pretekli teden.

	V Varaždinu		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	6	—	6	10	5	46		
Rži	3	95	3	90	3	80		
Ječmena	3	20	3	25	—	—		
Ovsa	1	85	1	80	1	70		
Turšice (kuruze) vagan	3	10	3	10	3	20		
Ajde	2	65	3	45	2	60		
Prosa	2	60	2	10	2	80		
Krompirja	—	90	1	20	1	15		
Govedine funt	—	24	—	22	—	24		
Teletine	—	26	—	24	—	26		
Svinjetine črstve funt	—	26	—	24	—	24		
Dry 36" trdih seženj (Klafter)	10	—	6	90	9	—		
„ 18" „ „ „	5	35	—	—	—	—		
„ 36" mehkih „ „	—	—	5	—	7	—		
„ 18" „ „ „	—	—	—	—	—	—		
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	40	—	40	—	45		
„ „ mehkega „ „	—	30	—	40	—	40		
Sena cent	1	20	—	80	1	—		
Slame cent v šopah	1	10	—	65	1	—		
„ „ za steljo	—	80	—	45	—	70		
Slanine (špeha) cent	32	—	—	—	—	—		
Jajec, tri za	—	10	—	—	—	—		

Cesarski zlat velja 5 fl. 78 kr. a. v.

Ažijo srebra 119.50.

Narodno drž. posojilo 65.90.

Loterijine srečke.

V Gradcu 4. decembra 1867: **38 48 49 28 55**

Prihodnje srečkanje je 14. decembra 1867.